

Brüssel, 2014. aasta oktoober

Ühenduse Science Europe nõukogu avalik pöördumine teaduse väärtustamisest

Lugupeetud kirja saajad,

Meile valmistab sügavat muret, et ajal, mil Euroopa liidrid kõnelevad investeringutest teadmistesse, teadusesse ja innovatsiooni kui hoovast majanduse ja ühiskonna arengu elavdamiseks ja heaolu tõstmiseks, seisavad teadusuuringute eelarved nii liikmesriikide kui Euroopa Liidu tasandil taas silmitsi kärbeta või paigalseisuga.

Haridusele, teadusele ja innovatsioonile tehtavad kulutused on investering, mis tasub end alati ära. Teadustöö rahastamine toetab ühiskonna teadmiste baasi, millest sõltub ühiskonna innovatsioonipotentsiaal ja võimekus ületada nii praegused kui ka tulevased raskused. Teadus on üks Euroopa kultuuri ja tsivilisatsiooni nurgakive.

On oluline, et teaduse rahastamise tase vastaks Euroopa püüdlustele olla globaalse ja kõrge konkurentsiga teadmiste võidujooksus liider. Nende eesmärkide nimekiri, mille täitmist oodatakse teadussüsteemidelt, on pidevalt täienenud. Liikmesriikide ja Euroopa poliitikad nõuavad, et teadussüsteem pakuks lahendusi ühiskondade ees seisvatele suurtele probleemidele ja oleks samas ka innovatsiooni, majanduskasvu ja töökohtade loomise aluseks. Samal ajal sellele ootavad maksumaksjad ja valitsused teaduselt kiireid käegakatsutavaid tulemusi. Need on täiesti õigustatud ootused, mis vastavad olemuslikult teaduspõhise riigi ja ühiskonna ambitsioonile. On julgustav märk, et teaduse väärtust ja tema panust ühiskonnale ning majanduslikule heaolule tunnustatakse. Sellise tunnustamisega peaks aga kaasnema ka teaduse, eriti alusteaduste piisav rahastamine.

Nende teadusele pandud lootuste täitmine sõltub täielikult alusteadustesse tehtavatest pikaajalistest investeringutest, mida ei kammitse lühiajaliste majanduslike või ühiskondlike mõjude ootused. Sageli unustatakse, et uuendused on ainult teadustegevuse nähtavaks väljundiks, mis ei saa sündida ilma varem tehtud avastuste ja leiutisteta. Tee leiutamisest ja teaduslikest avastustest kuni majanduses avalduvate uuendusteni võib võtta aastakümneid, kuid juhul kui kärbitakse leiutamise ja avastamise rahastamist, siis lüüakse jalad ka alt võimalikelt uuendustelt tulevikus. Alusteadused on probleemikeskse teadustöö loomulik osa ja on sageli ka rakendusteaduste aluseks. Me ei saa ja ei tohi eraldada teadmiste rakendamist ühiskondlike probleemide

lahendamiseks fundamentaalsetest arusaamadest looduse ja ühiskonna toimimisest, millele need teadmised tuginevad. Enamgi veel, alusuuringud on olulised teadlaste väljaõpetamise seisukohalt, ilma kelleleta ei toimuks arengut.

Teadustöö rahastamise kärpimine isegi üheks majandusaastaks omab pikaajalist negatiivset mõju ja tekitatud kahju parandamine võtab aastaid.

Valitsustele võib olla ahvatlev kasinamatel aegadel kärpida teaduse ja hariduse rahastust, isegi siis, kui see kahjustab elatustaseme pikaajalist jätkusuutlikkust. Sellegipoolest on oluline, et finantsstabiilsuse reeglid välistaksid riiklike kulutuste vähendamise korral teadus- ja arendustöö investeeringute kärpimise ja et fiskaalset konsolideerimist ei viidaks ellu teaduse ja hariduse investeeringute arvelt. Vastasel korral jäävad Euroopa valitsused ülemaailmsest arengust maha.

On olemas selged tõendid selle kohta, et riigid, mis minevikus suurendasid riiklike teaduskulutusi, tulid järgneval majandusliku ebakindluse perioodil paremini toime. Euroopa tööstussektori taastumine sõltub täielikult piisavalt rahastatud riiklikest ja Euroopa teadussüsteemidest.

On olemas selge vajadus nn teadmuspõhise taristu järele, mida toetavad riiklikud teadusinvesteeringud – siia kuuluvad hästi koolitatud ja kõrge kvalifikatsiooniga inimesed, toimivad haridussüsteemid, materiaalsed taristud ning inimeste ja institutsioonide teadmusrõngustikud. Selline teadustaristu annab riikidele võimekuse rakendada uusi teadmisi majanduses ja loob kohanemisevõime ebakindlateks perioodideks.

Teadmisi ei looda riigipiiridega eraldatud ja muust maailmast isoleeritud elevandiluu tornides. Teadus toimib rahvusvahelise koostööna. Seetõttu mõjutavad ühe riigi teaduse rahastamise kärped negatiivselt ka teiste riikide teadlasi ja institutsioone. Selline mõju avaldub eriti tugevalt Euroopa tihedalt lõimitud teaduse koostöövõrgustikes; kui rahastus ühes riigis väheneb, siis teiste riikide teadlasi kaasavad projektid ja programmid on häiritud või seiskuvad. Suured teadustaristud on võtmetähtsusega strateegilised investeeringud, mis oma suuruse tõttu vajavad sageli rahvusvahelist rahastamist. Kui rahastamine ei ole kas või ainult ühe partneri rahastamise vähendamise tõttu stabiilne, on kogu ühise taristuga seotud ettevõtmised ohus, mis tähendab negatiivset mõju nii paljudele projektidele kui ka eelnevatele investeeringutele.

Teaduse rahastamine on globaalses vaates viimastel aastakümnetel kasvanud. Käimas on tõeline ülemaailmne teaduse võidujooks. Nende riikide valitsused, mis kaaluvad teaduse rahastamise kärpimist, võivad sellest võidujooksust välja langeda. Euroopa jaoks, kus riigid soovivad säilitada praegust elustandardit, ei ole see kindlasti arukas valik. Teadustöö rahastamise majanduslikud ja sotsiaalsed põhjendused on ilmselged. Riigid ja ettevõtted võivad konkureerida kas hinna või teadmistega. Juhul, kui Euroopa soovib säilitada oma kõrget elustandardit, ei jää muud valikut kui pühenduda täielikult teisele variandile ehk teadmistele.

Euroopal on liidripositsioon ja ajalooline eelis, mida tuleb hoida. Euroopa teadlased on maailmas esirinnas ning hästitoimivad riiklikud teadussüsteemid, mis pakuvad parimaid tingimusi ja infrastruktuuri, hoiavad neid Euroopas.

Seetõttu kutsume üles Euroopa riikide valitsusi ja ka Euroopa Liidu institutsioone kaitsma Euroopa tulevikku ja kindlustama teadussüsteemide vajalikku rahastamist.

Lugupidamisega,
Science Europe nõukogu:

Miguel Seabra
Science Europe President
Portugali Teaduse ja Tehnoloogiafondi (FTC) president

Elisabeth Monard
Science Europe asepresident,
Flandria Teadusfondi (FWO) peasekretär

Emilio Lora-Tamayo
Science Europe asepresident,
Hispaania Riikliku Teadusagentuuri (CSIC) president

Alain Fuchs
Science Europe Nõukogu liige,
Prantsusmaa Riikliku Teadusuuringute Keskuse (CNRS) president

Arvid Hallén
Science Europe Nõukogu liige,
Norra Teadusagentuuri (RNC) peadirektor

Matthias Kleiner
Science Europe Nõukogu liige,
Iirimaa Teadusagentuuri direktor

Pär Omling
Science Europe Nõukogu liige,
Euroopa Teadusfondi president